

UCHWAŁA Nr//21
SEJMIKU WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO
z dnia2021 r.

w sprawie wprowadzenia na obszarze Gminy Rabka-Zdrój ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw

Na podstawie art. 18 pkt 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1668 z późn. zm.) w związku z art. 96 ust. 1, 6, 7 i 9 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1219 z późn. zm.), uchwala się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

§1

1. W celu zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi i na środowisko, w granicach administracyjnych Gminy Rabka-Zdrój w zakresie obszaru, którego zewnętrzną granicą przebiega:

od skrzyżowania ulicy Orkana z drogą nr ewid. 3768 w kierunku północnym tą drogą do ulicy Sądeckiej, następnie biegnie krótkim odcinkiem ulicy Sądeckiej na południowy -zachód do drogi nr ewid. 3695, tą drogą do rzeki Raby, korytem rzeki Raby w kierunku północno - wschodnim aż do przecięcia z linią kolejową, dalej biegnie linią kolejową do granicy działki 1607, wschodnią granicą działek 1607 i 1608, do rzeki Raby, dalej na wschód korytem rzeki Raby do zachodniej granicy działki 2370, dalej biegnie na południe wzdłuż zachodnich granic działek: 2370, 2374/1, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2382, 2514/1, 2515, następnie w kierunku zachodnim granicą pomiędzy działkami 119 i 120 do drogi nr ewid. 109, którą w kierunku południowym do drogi nr ewid. 152, tą drogą również na południe aż do południowej granicy działki 455, dalej na wschód południową granicą działki 455 i po przecięciu działki 1315 do wspólnej granicy działek 366 i 1319 a następnie wzdłuż południowych granic działek: 367, 368, 370, 373, 374 i 375 po czym skręca na południe wzdłuż wschodniej granicy działki 1325, północnej i wschodniej granicy działki 1327 i po przecięciu drogi nr ewid. 404 na południe wzdłuż zachodniej i południowej granicy działki 1368, dalej wschodnimi granicami działek 1365/1, 1364/2, 1357 do granicy działki 1359/2, na zachód do granicy pomiędzy działkami

1358 i 1359/2, zachodnią granicą działek 1359/2, 1359/1 i po przecięciu ulicy Poniatowskiego i potoku Słonka na południe drogą nr ewid. 1626 do drogi nr ewid. 1454 i tą drogą oraz krótkim odcinkiem drogi nr ewid. 939 do działki 2022, na zachód południową granicą działek: 2022, 2055, 2054 a po przecięciu działki 2075 od południowo - wschodniego narożnika działki 2076 południowymi granicami działek: 2076, 2078, 2091, 2090 do drogi nr ewid. 2128 a następnie tą drogą ok. 30 m na północ po czym skręca na zachód i po przecięciu działki 2137 dalej biegnie potokiem Gorzkim do drogi nr ewid. 5874, tą drogą na północ, następnie drogą nr ewid. 4520 i 4521/2 do drogi nr ewid. 4516/7 i jej przedłużeniem na zachód do południowo - zachodniego narożnika działki 4516/2, zachodnią granicą działki 4516/2 i 4515 do drogi nr ewid. 4471 dalej tą drogą w kierunku zachodnim po czym skręca na zachód odcinkiem drogi nr ewid. 5875 i południową granicą działki 5810/11 przecinając rzekę Poniczankę dochodzi do północnego narożnika działki 4545/6, biegnie dalej północną granicą działek: 4545/6, 4543/3, 4539/1 następnie drogą nr ewid. 4540 do ulicy Podhalańskiej, którą biegnie na północny - zachód do skrzyżowania z drogą nr ewid. 4570 i tą drogą na zachód do południowo-zachodniego narożnika działki 4616; następnie na północ zachodnią granicą działki 4616 do południowej granicy działki 4658 po czym skręca na zachód i południową a następnie zachodnią granicą działki 4687 i dalej na północ drogami nr ewid. 4689 oraz 4690, którą to drogą dochodzi do ulicy Zakopiańskiej i po przecięciu tejże ulicy do linii kolejowej; następnie na północ linią kolejową do południowo-wschodniego narożnika działki 4100, wzdłuż południowo - zachodniej granicy tejże działki i dalej południowo - zachodnią granicą działki 4087/4 do granicy z działką 4087/2, granicą pomiędzy działkami 4087/2 i 4087/4 dochodzi do rzeki Poniczanki, po przekroczeniu której biegnie zachodnią granicą działek 4079 i 4035/2 dochodząc do skrzyżowania ulicy Orkana z drogą nr ewid. 3768, które stanowi punkt początkowy, wprowadza się ograniczenia i zakazy określone niniejszą uchwałą.

2. Ilekroć w niniejszej uchwale jest mowa o:

- 1) **rozpoczęciu eksploatacji instalacji** – należy przez to rozumieć pierwsze uruchomienie w miejscu obecnego użytkowania.
- 2) **paliwach stałych** – należy przez to rozumieć paliwa stałe w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt. 4a z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw (t.j. Dz.U z 2021 poz.133),
- 3) **biomasie** – należy przez to rozumieć biomasę pozyskaną z drzew i krzewów oraz roślinną z rolnictwa.
- 4) **Rozporządzeniu Komisji (UE) 2015/1189** – należy przez to rozumieć Rozporządzenie Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 28 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe (Dz.U.U.E.L.2015 r. Nr 193, poz.100),
- 5) **Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185** – należy przez to rozumieć Rozporządzenie Komisji (UE) 2015/1185 z dnia 24 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe (Dz.U.U.E.L.2015 r. Nr 193, poz.1).

§2

Rodzaje instalacji, dla których wprowadza się ograniczenia i zakazy w zakresie ich eksploatacji to instalacje, w których następuje spalanie paliw w rozumieniu art. 3 pkt. 3 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 833 z późn. zm.), w szczególności kocioł, kominek i piec, jeżeli:

- 1) dostarczają ciepło do systemu centralnego ogrzewania lub
- 2) wydzielają ciepło poprzez:
 - a) bezpośrednio przenoszenie ciepła lub
 - b) bezpośrednio przenoszenie ciepła w połączeniu z przenoszeniem ciepła do cieczy lub
 - c) bezpośrednio przenoszenie ciepła w połączeniu z systemem dystrybucji gorącego powietrza.

§3

Podmiotami, dla których wprowadza się zakazy są podmioty eksploatujące instalacje wskazane w §2.

Rozdział 2

Ograniczenia dotyczące rodzaju paliw

§4

1. W instalacjach wskazanych w § 2 do 31 grudnia 2029 r. zakazuje się spalania:
 - 1) paliw stałych, o których mowa w art. 7 ust. 7a ustawy o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw,
 - 2) biomasy o wilgotności w stanie roboczym powyżej 20%.
2. W instalacjach wskazanych w § 2 od dnia 1 stycznia 2030 r. zakazuje się spalania paliw stałych innych niż biomasa o wilgotności w stanie roboczym nie wyższej niż 20%.

Rozdział 3

Ograniczenia dotyczące instalacji, w których następuje wyłącznie spalanie biomasy

§5

W przypadku instalacji, o których mowa w §2, których eksploatacja rozpoczęła się lub rozpocznie się przed 1 stycznia 2023 r., dopuszcza się spalanie biomasy o wilgotności w stanie roboczym nie wyższej niż 20%, jeżeli:

- 1) W przypadku instalacji wskazanych w §2 pkt 1, spełnione są łącznie następujące warunki:
 - a) spalanie paliwa zachodzi w instalacjach, które zapewniają minimalne poziomy sezonowej efektywności energetycznej i normy emisji zanieczyszczeń dla sezonowego ogrzewania pomieszczeń określone w punkcie 1 załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189,
 - b) umożliwiają wyłącznie automatyczne podawanie paliwa, za wyjątkiem instalacji zgazowujących paliwo
- 2) W przypadku instalacji wskazanych w §2 pkt 2 spalanie paliwa zachodzi w instalacjach, które spełniają minimalne poziomy sezonowej efektywności energetycznej i normy emisji zanieczyszczeń dla sezonowego ogrzewania pomieszczeń określone w punkcie 1 i 2 załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185.

§6

1. W przypadku instalacji, o których mowa w §2, których eksploatacja rozpocznie się po 31 grudnia 2022 r., dopuszcza się spalanie biomasy o wilgotności w stanie roboczym nie wyższej niż 20%, jeżeli:
 - 1) W przypadku instalacji wskazanych w §2 pkt 1 spełnione są łącznie następujące warunki:
 - a) spalanie paliwa zachodzi w instalacjach, które zapewniają minimalne poziomy sezonowej efektywności energetycznej i normy emisji zanieczyszczeń dla sezonowego ogrzewania pomieszczeń określone w punkcie 1 załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189, przy czym emisje cząstek stałych dotyczące sezonowego ogrzewania pomieszczeń, o których mowa w lit. c pkt 1 tegoż załącznika nie mogą przekraczać 20 mg/m³.
 - b) umożliwiają wyłącznie automatyczne podawanie paliwa, za wyjątkiem instalacji zgazowujących paliwo
 - 2) W przypadku instalacji wskazanych w §2 pkt 2 spełnione są łącznie następujące warunki:
 - a) spalanie paliwa zachodzi w instalacjach z zamkniętą komorą spalania, spełniających minimalne poziomy sezonowej efektywności energetycznej i normy emisji zanieczyszczeń dla sezonowego ogrzewania pomieszczeń określone w punkcie 1 i 2 załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185,
 - b) spalanie zachodzi w instalacjach wyposażonych w termostatyczny regulator dostarczania powietrza do procesu spalania dedykowany dla użytkowanego urządzenia, z kodowanym dostępem do ustawień.
2. Postanowienia ust. 1 pkt. 2 nie dotyczą instalacji wymienionych w art. 1 ust. 2 Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185. Instalacje te mogą być eksploatowane

po spełnieniu warunków wskazanych §5 pkt. 2 bez względu na moment rozpoczęcia eksploatacji.

Rozdział 4

Ograniczenia dotyczące instalacji, w których następuje spalanie paliw stałych innych niż biomasa

§7

W przypadku instalacji, o których mowa w §2, z zastrzeżeniem § 4 oraz § 11, dopuszcza się spalanie paliw stałych innych niż biomasa o wilgotności w stanie roboczym nie wyższej niż 20%, jeżeli spełnione są łącznie następujące warunki:

- 1) eksploatacja instalacji rozpoczęła się przed 1 stycznia 2022 roku,
- 2) spełniają wymagania określone w § 4 lub § 5 uchwały Nr XXXII/452/17 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 23 stycznia 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa małopolskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (Dz. Urz. Woj. Małop. poz. 787), a podmioty eksploatujące instalacje są zobowiązane do wykazania spełniania tych wymagań zgodnie z § 7 tej uchwały.

Rozdział 5

Obowiązki podmiotów objętych uchwałą w zakresie niezbędnym do kontroli realizacji uchwały

§8

Podmiot eksploatujący instalację jest zobowiązany do wykazania spełniania wymagań określonych w §5 – 7 niniejszej uchwały poprzez przedstawienie dokumentów potwierdzających spełnienie tych wymagań, w szczególności:

- 1) dokumentacji z badań,
- 2) dokumentacji technicznej urządzenia,
- 3) instrukcji dla instalatorów i użytkowników, o której mowa w punkcie 2 lit. a załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189 oraz w punkcie 3 lit. a załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185,
- 4) deklaracji właściwości użytkowych zgodnej z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 305/2011 z dnia 9 marca 2011 r. ustanawiającym zharmonizowane warunki wprowadzania do obrotu wyrobów budowlanych i uchylającym dyrektywę Rady 89/106/EWG (Dz.U.U.E.L.2011 r. Nr 88 poz. 5).

§9

Podmiot eksploatujący instalację jest zobowiązany do wykazania spalania paliwa spełniającego wymagania określone w § 4 ust. 1 pkt 1) niniejszej uchwały poprzez przedstawienie organom uprawnionym do kontroli świadectwa jakości paliwa stałego, o którym mowa w art. 6c ust. 1 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw.

Rozdział 6

Przepisy przejściowe i dostosowujące

§10

Do eksploatacji instalacji wymienionych w §2 znajdujących się w granicach administracyjnych Gminy Rabka-Zdrój w zakresie obszaru wskazanego w § 1 nie stosuje się uchwały Nr XXXII/452/17 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 23 stycznia 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa małopolskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (Dz. Urz. Woj. Małop. poz. 787), o ile wyraźnie nie wskazano inaczej.

§ 11

1. Dla instalacji wskazanych w § 2 pkt. 1, niezależnie od tego jaki rodzaj dopuszczonego paliwa stałego jest w nich spalany, będą obowiązywać wymagania wskazane w § 5 pkt. 1:
 - 1) od dnia 1 stycznia 2023 r. dla instalacji, których eksploatacja rozpoczęła się przed 1 lipca 2017 r. niespełniających wymagań w zakresie sprawności cieplnej i emisji zanieczyszczeń określonych dla klasy 3, 4 lub 5 według normy PN-EN 303-5:2012,
 - 2) od dnia 1 stycznia 2027 r. dla instalacji, których eksploatacja rozpoczęła się przed 1 lipca 2017 r. spełniających wymagania w zakresie sprawności cieplnej i emisji zanieczyszczeń określonych dla klasy 3 lub klasy 4 według normy PN-EN 303-5:2012.
2. Instalacje wskazane w § 2 pkt. 1, niezależnie od tego jaki rodzaj dopuszczonego paliwa stałego jest w nich spalany, których eksploatacja rozpoczęła się przed 1 lipca 2017 r. spełniające wymagania w zakresie sprawności cieplnej i emisji zanieczyszczeń określonych dla klasy 5 według normy PN-EN 303-5:2012 – mogą być eksploatowane do końca żywotności technicznej urządzenia, z zastrzeżeniem § 4 ust. 2.
3. Dla instalacji wskazanych w §2 pkt 2, niezależnie od tego jaki rodzaj dopuszczonego paliwa stałego jest w nich spalany, których eksploatacja rozpoczęła się przed 1 lipca 2017 r., będą obowiązywać od dnia 1 stycznia 2023 r. wymagania wskazane w § 5 pkt. 2, chyba że instalacje te będą:
 - 1) osiągać sprawność cieplną na poziomie co najmniej 80% lub

- 2) zostaną wyposażone w urządzenie zapewniające redukcję emisji pyłu do wartości określonych w punkcie 2 lit. a załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185.

Rozdział 7

Przepisy końcowe

§ 12

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Województwa Małopolskiego.

§13

1. Uchwała podlega publikacji w Dzienniku Urzędowym Województwa Małopolskiego.
2. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2022 r.

UZASADNIENIE

Jednym z obowiązków władz publicznych, a tym samym również jednostek samorządowych, jest dbałość o jakość środowiska, w tym podejmowanie działań minimalizujących negatywny wpływ zanieczyszczeń powietrza na zdrowie ludzi (art. 74 ust. 2 Konstytucji). Obowiązki te wynikają przede wszystkim z Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, znajdują jednak odzwierciedlenie także w innych przepisach krajowych, takich jak ustawa *Prawo ochrony środowiska* (zwana dalej POŚ) oraz odpowiednie przepisy wykonawcze w postaci rozporządzeń. Konstytucja zapewnia wszystkim obywatelom prawo do życia i ochrony zdrowia, na które wpływ ma także środowisko, w którym żyją. Dbałość o życie mieszkańców wyrażana jest m.in. poprzez dbałość o środowisko.

Polska jako kraj członkowski Unii Europejskiej, zobowiązana jest do przestrzegania europejskich norm wyznaczonych w odniesieniu do jakości powietrza. Zostały one określone w celu ochrony społeczeństwa poprzez zapewnienie poziomów zanieczyszczeń w powietrzu, gwarantujących ich możliwie minimalny negatywny wpływ na zdrowie człowieka. Na poziomie międzynarodowym normy te określa Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystsze powietrze dla Europy (tzw. Dyrektywa CAFE). Wprowadza ona wartości dopuszczalne oraz docelowe poziomów substancji w powietrzu.

W przypadku pyłu PM10 poziom średnioroczny nie może przekraczać wartości $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$, a **stężenie dobowe wynoszące powyżej $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ nie może wystąpić częściej niż 35 dni w ciągu roku**. Zgodnie z Dyrektywą normy te powinny zostać osiągnięte do 2005 roku. W przypadku pyłów drobnych – PM2,5 – osiągnięcie norm podzielone zostało na fazy. W I fazie – do 2015 r. kraje członkowskie UE zobowiązane były zapewnić, że stężenie średnioroczne nie przekroczy $25 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Począwszy od roku 2020 (w fazie II) norma ta została zaostrzona i wynosi $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Normy stężeń zanieczyszczeń zostały również wyznaczone względem metali ciężkich oraz wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA). Zostały one zawarte w Dyrektywie 2004/107/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie arsenu, kadmu, rtęci, niklu i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w otaczającym powietrzu. W przypadku benzo(a)pirenu, który należy do grupy WWA, poziom docelowy stężenia średnioroczny wynosi $1 \text{ ng}/\text{m}^3$ i zgodnie z przepisami europejskim powinien zostać osiągnięty do 31 grudnia 2012 roku. Opisane dyrektywy zostały transponowane do prawa polskiego poprzez rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r. poz. 1031 z późn. zm.).

Należy dodatkowo zwrócić uwagę, iż niezależnie od wyznaczonych poziomów dopuszczalnych i docelowych substancji, które stanowią prawną normę jakości powietrza, Światowa Organizacja Zdrowia opracowała rekomendacje w zakresie stężeń zanieczyszczeń w powietrzu. Głównym czynnikiem decydującym o rekomendowanych poziomach był wpływ szkodliwych substancji na zdrowie ludzi. Światowa Organizacja Zdrowia zaleca, by poziomy zanieczyszczeń nie przekraczały następujących wartości:

- PM_{2,5}: średnie stężenie roczne poniżej 10 µg/m³, zaś średnie stężenie 24-godzinne poniżej 25 µg/m³.
- PM₁₀: średnie stężenie roczne poniżej 20 µg/m³, zaś średnie stężenie 24-godzinne poniżej 50 µg/m³.

Jednocześnie Światowa Organizacja Zdrowia podkreśla, iż nie określono dotąd poziomów zanieczyszczeń w powietrzu, które wprost można uznać za bezpieczne dla zdrowia i życia. Problem zanieczyszczenia powietrza jest w dzisiejszych czasach tak istotny, że WHO wskazuje zmiany klimatu oraz zanieczyszczenie powietrza jako największe z dziesięciu zagrożeń dla zdrowia publicznego (2019)¹.

Dyrektywa CAFE nie tylko wyznacza normy jakości powietrza, do których spełnienia zobowiązuje państwa członkowskie. Wskazuje ona również ścieżkę postępowania w sytuacji nieosiągnięcia norm w wyznaczonych terminach. Kraje członkowskie zobowiązane są w takich przypadkach do sporządzenia programów ochrony powietrza określających odpowiednie działania naprawcze tak, by okres, w którym normy nie są dotrzymane, był jak najkrótszy. Potwierdzają to znowelizowane w 2019 roku przepisy krajowe w zakresie ochrony środowiska. Zgodnie z art. 91 ust. 9ac POŚ *„Opracowany przez zarząd województwa projekt uchwały w sprawie programu ochrony powietrza powinien określać działania naprawcze, tak aby okresy, w których nie są dotrzymane poziomy dopuszczalne lub docelowe lub pułap stężenia ekspozycji, były jak najkrótsze.”*

W Programie ochrony powietrza dla województwa małopolskiego, który został przyjęty Uchwałą Nr XXV/373/20 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 28 września 2020 r. przewidziano przygotowanie i przyjęcie uchwał wprowadzających na wniosek gminy ograniczenia w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (na podstawie art. 96 POŚ). By jednak zachować spójność ewentualnych dodatkowych regulacji wprowadzanych w różnych gminach, zaplanowano również opracowanie do 31 marca 2021 roku ujednoczonych zasad wprowadzania regulacji opartych na art. 96 POŚ. Wytyczne te zostały przedstawione gminom.

W dniu 28 czerwca 2021 r. Rada Miejska w Rabce-Zdroju podjęła uchwałę w sprawie wystosowania apelu Rady Miejskiej w Rabce-Zdroju, adresowanego do

¹ Światowa Organizacja Zdrowia, Ten threats to global health in 2019

Zarządu i Sejmiku Województwa Małopolskiego, dotyczącego wprowadzenia zakazu montażu i eksploatacji instalacji w których następuje spalanie węgla na obszarze uzdrowiska, w wydzielonych strefach ochronnych A oraz B².

Wobec powyższego, w celu realizacji zapisów Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego, a także celów wskazanych w krajowych dokumentach strategicznych i kierując się zasadą praworządności, Sejmik Województwa Małopolskiego postanawia wprowadzić dla obszaru Gminy Rabka-Zdrój ograniczenia w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Możliwość taką przewiduje art. 96 ustawy POŚ (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1219 z późn. zm.).

Zgodnie z art. 96 ust. 1 POŚ sejmik województwa może, w drodze uchwały, w celu zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi lub na środowisko, wprowadzić ograniczenia lub zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Niniejsza uchwała stosownie do postanowień art. 96 ust. 1 POŚ jest podejmowana w celu zapobieżenia negatywnemu oddziaływaniu na zdrowie ludzi oraz środowisko i wprowadza ograniczenia w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

Istnieje wiele dowodów naukowych, które wskazują, że zarówno długoterminowe, jak i krótkoterminowe narażenie na zanieczyszczenie pyłami zawieszonymi ma negatywny wpływ na zdrowie ludzi. Grupami szczególnie narażonymi na oddziaływanie szkodliwych substancji są dzieci i osoby starsze, kobiety w ciąży, a także osoby cierpiące na choroby układu oddechowego czy układu krążenia, osoby z cukrzycą, otyłością oraz osoby o niskim statusie socjoekonomicznym. Narażenie na oddychanie zanieczyszczonym powietrzem wiąże się między innymi ze zwiększoną umieralnością oraz skróceniem oczekiwanej długości życia. Prowadzi ono także do przedwczesnych zgonów, schorzeń układu krążenia i układu oddechowego, w tym zwiększonej liczby hospitalizacji oraz przyjęć na oddziałach ratunkowych w wyniku zawału serca oraz udaru mózgu. Dodatkowo benzo(a)piren jest substancją o silnych własnościach mutagennych i kancerogennych (przyczynia się m.in. do raka płuc).

Krótkookresowa ekspozycja na wysokie stężenia w okresie od kilku godzin do kilku dni powoduje najczęściej gwałtowną i ostrą reakcję organizmu najbardziej wrażliwych grup społeczeństwa. Narażenie długoterminowe powoduje z kolei występowanie skutków chorób przewlekłych. Międzynarodowa Agencja Badań nad Rakiem IARC (ang. International Agency for Research on Cancer) uznała, iż istnieją niezbita dowody potwierdzające, że narażenie na zanieczyszczenie powietrza oraz na sam pył zawieszony i zawarte w nim zanieczyszczenia (benzo(a)piren, arsen, kadm, nikiel) powoduje raka płuc. Innymi skutkami, które potwierdzone są coraz

² Uchwała Nr XXXVI/317/21 z dnia 28 czerwca 2021 r. Rady Miejskiej w Rabce-Zdroju z dnia 28 czerwca 2021 r. w sprawie wystosowania apelu Rady Miejskiej w Rabce-Zdroju, adresowanego do Zarządu i Sejmiku Województwa Małopolskiego, dotyczącego wprowadzenia zakazu montażu i eksploatacji instalacji w których następuje spalanie węgla na obszarze uzdrowiska, w wydzielonych strefach ochronnych A oraz B

licznymi badaniami naukowymi, są m.in. spowolnienie rozwoju płodu i ryzyko przedwczesnego porodu oraz inne poważne konsekwencje zdrowotne na etapie dorosłości, takie jak choroby układu nerwowego, alergie, astma czy cukrzyca, u dzieci narażonych na pył zawieszony i jego toksyczny skład w okresie prenatalnym i okołoporodowym.

Wyraźnie podkreślić należy, iż Światowa Organizacja Zdrowia wskazuje, że **nie można określić progę stężenia pyłu zawieszzonego, poniżej którego nie są obserwowane negatywne skutki zdrowotne**. Ponadto jak wskazują badania Europejskiej Agencji Środowiska, Polska zajmuje 4 miejsce wśród krajów europejskich pod względem liczby przedwczesnych zgonów związanych z narażeniem na pył PM_{2,5}.³ Jakość powietrza w województwie małopolskim jest jedną z najgorszych w całej Polsce. Szacuje się, iż wysokie zanieczyszczenie powietrza pyłem zawieszonym przyczynia się do przedwczesnej śmierci ok. 3,7 tys. osób rocznie.

Zanieczyszczenie powietrza związane jest także z konsekwencjami ekonomicznymi, które nazywane są tzw. kosztami zewnętrznymi. Są one związane m.in. z wydatkami, jakie są ponoszone bezpośrednio przez ludzi chorujących z powodu zanieczyszczenia powietrza w związku z opieką zdrowotną. Są to również koszty generowane w ramach państwowego systemu opieki zdrowotnej spowodowane mniejszą produktywnością, w tym także nieobecnością w pracy, związane z przedwczesną umieralnością, a także straty materialne w postaci niszczenia budynków. Zła jakość powietrza ma również negatywne oddziaływanie na postrzeganie wśród turystów oraz potencjalnych inwestorów. W skutek pogorszonej jakości powietrza ruch turystyczny może ulec zmniejszeniu, zwłaszcza w sezonie grzewczym.

W *Programie ochrony powietrza dla województwa małopolskiego z 2020 r.* przedstawione zostały wyniki analizy przeprowadzonej przez Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego dotyczącej wpływu ekonomicznego złej jakości powietrza w skali lokalnej. Wykazała ona, iż poziom zanieczyszczenia powietrza przekłada się na poziom absencji chorobowej w województwie. W zakresie absencji chorobowej powiązanej z ekspozycją na zanieczyszczone powietrze Małopolanie tracą od 2,05 mln do 2,23 mln dni pracy rocznie z powodu zanieczyszczeń powietrza. Średni roczny koszt utraconych dni pracy powiązany z pensją brutto wynosi 400 mln złotych. W ramach analizy oszacowano również dla każdego powiatu średni poziom absencji w pracy, wynikającej z grupy chorób spowodowanych zanieczyszczeniem powietrza, przypadający na 1 pracującego. W grupie powiatów z najwyższym średnim poziomem absencji znalazły się: Nowy Sącz (5,23 dnia na osobę), limanowski (5,13), gorlicki (5,04), chrzanowski (4,84), miechowski (4,79) oraz oświęcimski (4,74). W skali województwa całkowita wartość

³ Źródło: Pyły drobne w atmosferze. Kompendium wiedzy., prof. dr hab. inż. Katarzyna Juda-Rezler, dr inż. Barbara Toczko, Biblioteka Monitoringu Środowiska, Warszawa 2016

ponoszonych kosztów zewnętrznych, jakie wynikają z obecnego poziomu emisji zanieczyszczeń może sięgać 6,7 mld zł.

Zgodnie z art. 96 ust. 6 pkt 1 ustawy POŚ uchwała powinna określać granice obszaru, na którym wprowadza się ograniczenia lub zakazy. Niniejsza uchwała dotyczy obszaru w granicach administracyjnych Gminy Rabka-Zdrój na terenie Uzdrowiska, w wydzielonych strefach ochronnych A oraz B. Został on opisany bezpośrednio, poprzez wskazanie jego granic zewnętrznych, w § 1 niniejszej uchwały i jest równoważny ze strefami ochronnymi „A” oraz „B” określonymi w § 2 pkt. 1 i 2 Załącznika nr 1 do Uchwały Nr XXXVIII/244/13 Rady Miejskiej w Rabce-Zdroju z dnia 17 lipca 2013 r. w sprawie uchwalenia Statutu Uzdrowiska Rabka-Zdrój. Granice obszaru zostały określone bezpośrednio, a nie poprzez odniesienie do ww. uchwały Rady Miejskiej w Rabce-Zdroju, by uniezależnić niniejszą uchwałę od ewentualnych przyszłych zmian Statutu Uzdrowiska Rabka-Zdrój.

Wprowadzenie przedmiotowych ograniczeń na opisanym wyżej obszarze jest uzasadnione w szczególności tym, że oceny jakości powietrza sporządzane przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska (Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Inspektorat Krakowie) oraz pomiary jakości powietrza prowadzone od 2020 r. w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, wskazują na występowanie bardzo wysokich poziomów stężeń zanieczyszczeń w powietrzu. Regularnie przekraczany jest poziom dopuszczalny pyłu zawieszonego PM10 oraz docelowy benzo(a)pirenu w powietrzu.

Istotny jest także fakt, iż na terenie Gminy Rabka-Zdrój zlokalizowane jest Uzdrowisko Rabka-Zdrój. Zgodnie z art. 46 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. *Lecznictwo uzdrowiskowe, uzdrowiska i obszary ochrony uzdrowiskowej oraz gminy uzdrowiskowe* (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1662 z późn. zm.) gmina uzdrowiskowa zobowiązana jest do realizacji dodatkowych zadań własnych związanych z zachowaniem funkcji leczniczych uzdrowiska. Jednym z zadań w tym zakresie jest spełnienie wymagań odnoszących się do dopuszczalnych norm zanieczyszczeń powietrza.

Warunki w zakresie jakości powietrza stanowią jeden z czynników decydujących o leczniczych właściwościach klimatu na danym obszarze uzdrowiskowym. Wykazanie leczniczych właściwości w odniesieniu do klimatu jest z kolei jednym z obowiązkowych elementów poddawanych ocenie w procesie ubiegania się o status uzdrowiska (Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13 kwietnia 2006 r. w sprawie zakresu badań niezbędnych do ustalenia właściwości leczniczych naturalnych surowców leczniczych i właściwości leczniczych klimatu, kryteriów ich oceny oraz wzoru świadectwa potwierdzającego te właściwości (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 605)). Na obszarze Uzdrowiska Rabka-Zdrój element ten (jakość powietrza) ma jeszcze większe znaczenie ze względu na fakt, iż odbywa się w nim leczenie w zakresie pulmonologii, m.in. skierowane do dzieci z nawracającymi i przewlekłymi chorobami układu oddechowego oraz krążenia. Stężenia

zanieczyszczeń nie tylko nie powinny przekraczać poziomów dopuszczalnych i docelowych, ale wręcz być znacząco niższe niż wyznaczone normy, by zapewniać warunki do leczenia chorób powodowanych m.in. przez zanieczyszczenie powietrza. Z tego względu konieczne jest podjęcie dodatkowych działań, które pozwolą osiągnąć poziomy stężeń zanieczyszczeń najbliższe zaleceniom Światowej Organizacji Zdrowia.

Pod kątem oceny jakości powietrza Gmina Rabka-Zdrój zlokalizowana jest na obszarze strefy małopolskiej. Zgodnie z *Roczną oceną jakości powietrza w województwie małopolskim za rok 2020*, na terenie Gminy w 2020 roku doszło do przekroczenia norm następujących zanieczyszczeń:

- pyłu PM10 (w odniesieniu do liczby dni z przekroczeniem 24-godzinnego stężenia dopuszczalnego pyłu PM10 wynoszącego $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$),
- benzo(a)pirenu (w odniesieniu do średniej rocznej).

Przez lata na terenie Gminy Rabka-Zdrój nie dokonywano pomiaru jakości powietrza na oficjalnych stacjach monitoringowych. W 2017 roku gmina zawarła porozumienie z Głównym Inspektoratem Ochrony Środowiska (GIOŚ), w ramach którego przez rok mierzone było stężenie pyłu PM10 oraz benzo(a)pirenu. Pomiar wskazały na średnie roczne stężenie pyłu PM10 na poziomie $35 \mu\text{g}/\text{m}^3$ oraz średnie roczne stężenie benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym na poziomie $8 \text{ ng}/\text{m}^3$ (8-krotne przekroczenie poziomu docelowego). Liczba dni z przekroczeniem dobowej normy stężenia pyłu PM10 ($50 \mu\text{g}/\text{m}^3$) wyniosła z kolei 66. Dobowy poziom dopuszczalny może, zgodnie z prawem, zostać przekroczony maksymalnie 35 razy (dni) w ciągu roku. Przekroczenie w tym przypadku jest zatem niemal dwukrotne.

1 stycznia 2020 roku pomiary jakości powietrza wykonywane są na stacji pomiarowej zlokalizowanej przy ulicy Orkana. Stacja ta została włączona do Programu Państwowego Monitoringu Środowiska Województwa Małopolskiego. Pomiar obejmuje stężenie pyłu PM10 oraz benzo(a)pirenu w pyle PM10. Zgodnie z *Roczną oceną jakości powietrza w województwie małopolskim za rok 2020* średnioroczne stężenie pyłu PM10 w Rabce-Zdrój wyniosło $26 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Wobec tego roczny poziom dopuszczalny w odniesieniu do wskazanej substancji został dotrzymany (maksymalnie $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$). Liczba dni, w których wystąpił tzw. epizod smogowy (przekroczony został dobowy poziom dopuszczalny, tj. $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$) wyniosła jednak 45, tj. o 10 dni więcej niż wartość dopuszczalna. Do przekroczenia wyznaczonych prawem norm doszło także w odniesieniu do poziomu benzo(a)pirenu. Średnie roczne stężenie aż 9-krotnie przekroczyło poziom docelowy wynoszący $1 \text{ ng}/\text{m}^3$. Mimo, iż stężenie pyłu PM10 na obszarze Gminy Rabka-Zdrój uległo obniżeniu, poziom rakotwórczej substancji, jaką jest benzo(a)piren, wzrósł w odniesieniu do roku 2017, w którym po raz ostatni wykonywano oficjalne pomiary. Ponadto, w roku 2020 stężenie benzo(a)pirenu osiągnięte w Rabce-Zdrój było

jednym z najwyższych spośród wszystkich zmierzonych na stacjach pomiarowych Państwowego Monitoringu Środowiska w województwie małopolskim.

Poza oficjalnymi pomiarami stężeń zanieczyszczeń w listopadzie 2015 r. przeprowadzona została krótkoterminowa kampania pomiarowa stanowiąca część akcji informacyjnej Radia Kraków i Polskiego Alarmu Smogowego. Przez 13 dni mierzono stężenie pyłu PM10 m.in. w Parku Zdrojowym w Rabce. W trakcie całego okresu pomiarowego tylko przez 2 dni dobowy poziom dopuszczalny ($50 \mu\text{g}/\text{m}^3$) nie został przekroczony. Co więcej, przez 7 dni średnie 24-godzinne stężenie przekraczało wartość $100 \mu\text{g}/\text{m}^3$, a najwyższe osiągnięte stężenie wyniosło aż $210 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

W kontekście faktu, iż Gmina posiada status uzdrowiska, istotne jest również podkreślenie, iż poziomy zanieczyszczeń w powietrzu nie tylko nie są niższe niż wyznaczone normy, ale przekraczają także wartości zalecane przez Światową Organizację Zdrowia ($20 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w odniesieniu do rocznego stężenia pyłu PM10 oraz $10 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w odniesieniu do rocznego stężenia pyłu PM2,5).

Na terenie Gminy dokonano dotychczas inwentaryzacji 35% (tj. 1 410) wszystkich punktów adresowych pod kątem zainstalowanego źródła ciepła. Dostępne dane wskazują, że spośród zinwentaryzowanych instalacji, 431 to kotły węglowe, które należy wymienić do końca 2022 r., a 238 – do końca 2026 r. 64 źródła ciepła to kotły na paliwa stałe (węgiel oraz biomasę) spełniające wymagania ekoprojektu. W przypadku miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwa stałe 2 to urządzenia o sprawności powyżej 80%, natomiast 109 charakteryzuje się sprawnością poniżej 80%, przez co nie spełniają one wymagań ekoprojektu. Spośród wszystkich budynków objętych inwentaryzacją aż 497 wykorzystuje gaz do celów grzewczych. W 62 budynkach wykorzystywane jest ogrzewanie elektryczne, 8 budynków ogrzewanych jest z wykorzystaniem pomp ciepła, a 2 budynki wykorzystują ogrzewanie olejowe.

Na terenie Gminy funkcjonuje sieć gazowa o łącznej długości (czynnej sieci) wynoszącej 117,162 km. Dane Polskiej Spółki Gazownictwa (PSG) wskazują, że stopień gazyfikacji gminy wynosi 36,35%. W roku 2019 liczba odbiorców gazu wyniosła 1 979, z czego 1 608 odbiorców wykorzystuje gaz do celów ogrzewania (81%). Liczba budynków przyłączonych do sieci wynosi 2 489 (dane GUS za rok 2019). W najbliższych latach planowany jest ponadto dalszy rozwój sieci gazowej. Do 2022 roku planowane są inwestycje na terenie sołectw Chabówka, Ponice oraz Rdzawka. Ponadto na terenie Miasta Rabka-Zdrój sieć gazowa będzie rozbudowana w oparciu o dalsze wnioski ze strony mieszkańców (dane PSG).

Mimo, iż, porównując lata 2015 i 2017 z rokiem 2020, jakość powietrza w Gminie Rabka-Zdrój uległa poprawie w odniesieniu do stężenia pyłu PM10, stężenie rakotwórczego benzo(a)pirenu wzrosło. Poziomy zanieczyszczeń w powietrzu nieprzerwanie odbiegają od wyznaczonych norm. Są również dalekie od

wartości, które zapewniałyby lecznicze właściwości klimatu na obszarze uzdrowiskowym Gminy Rabka-Zdrój. Zarówno dane z oficjalnych stacji pomiarowych Państwowego Monitoringu Środowiska, jak i dane pochodzące z analiz wykonywanych z wykorzystaniem modelowania transportu zanieczyszczeń, wskazują na przekroczenia poziomów dopuszczalnych pyłów zawieszonych oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu. Niewystarczającą poprawę jakości powietrza potwierdzają coroczne wyniki oceny jakości powietrza w województwie małopolskim przygotowywane przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Wskazany obszar – Gmina Rabka-Zdrój – charakteryzuje się jednak dużym potencjałem technicznym zastosowania alternatywnych technologii grzewczych, w szczególności dalszego rozwoju sieci gazowej, co uzasadnia wprowadzenie przedmiotowych ograniczeń.

Zgodnie z art. 96 ust. 6 pkt. 2 POŚ uchwała sejmiku województwa określa rodzaje podmiotów lub instalacji, dla których wprowadza się ograniczenia lub zakazy, o których mowa w ust. 1.

Uchwała w § 2 wskazuje instalacje, dla których wprowadza się ograniczenia w zakresie ich eksploatacji. Przez pojęcie instalacji należy rozumieć określenie użyte w art. 3 pkt. 6 POŚ, oznaczające stacjonarne urządzenie techniczne lub zespół stacjonarnych urządzeń technicznych powiązanych technologicznie, do których tytułem prawnym dysponuje ten sam podmiot i położonych na terenie jednego zakładu lub budowie niebędące urządzeniami technicznymi ani ich zespołami, których eksploatacja może spowodować emisję.

Uchwała zgodnie z art. 96 ust. 1 POŚ obejmuje tylko te instalacje, w których następuje spalanie paliw. Przez pojęcie paliwa należy rozumieć zgodnie z art. 3 pkt. 3 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 716 z późn. zm.) – paliwa stałe, ciekłe i gazowe będące nośnikami energii chemicznej.

Uchwała wymienia przykładowy katalog instalacji, w których następuje spalanie paliw. W przykładowym katalogu wskazano kocioł, kominek lub piec. Celem wskazania katalogu jest uczynienie uchwały regulacją przejrzystą i jasną dla podmiotów określonych w § 3 uchwały.

W uchwale wymieniono kocioł, kominek lub piec ponieważ są to instalacje, w których najczęściej następuje spalanie paliw w celu dostarczania ciepła do systemu centralnego ogrzewania (kocioł) lub wydzielania ciepła (kominek i piec) poprzez bezpośrednie przenoszenie ciepła ewentualnie połączone z przenoszeniem ciepła do cieczy lub z systemem dystrybucji gorącego powietrza.

Katalog nie jest wyczerpujący ponieważ na rynku instalacji pojawiają się różne produkty, a ponadto producenci instalacji używają dla nich różnych nazw. Przykładowy katalog instalacji nie pełni funkcji normatywnej, ponieważ nie wyznacza granic przedmiotu regulacji, ani treści hipotezy normy. Rodzaje instalacji, które

zostały objęte ograniczeniami są zdefiniowane ze względu na ich cechy rodzajowe i przy wykorzystaniu pojęć o charakterze generalnym.

Uchwała wskazuje w § 3 rodzaj podmiotów (adresatów), dla których wprowadza się ograniczenia. Są nimi podmioty eksploatujące instalacje określone w § 2 uchwały. Nie różnicuje się adresatów uchwały z punktu widzenia posiadania przez nich tytułu prawnego do instalacji. Takie różnicowanie w nieuprawniony sposób mogłoby uprzywilejowywać osoby, których tytuł prawny do instalacji jest sporny, niejasny lub które żadnego tytułu prawnego nie posiadają względem osób posiadających tytuł prawny do instalacji. Z punktu widzenia celów uchwały istotny jest sposób eksploatacji instalacji.

Zgodnie z art. 96 ust. 6 pkt. 3 POŚ uchwała sejmiku województwa określa rodzaje lub jakość paliw dopuszczonych do stosowania lub których stosowanie jest zakazane na obszarze, o którym mowa w pkt 1, lub parametry techniczne lub rozwiązania techniczne lub parametry emisji instalacji, w których następuje spalanie paliw, dopuszczonych do stosowania na tym obszarze.

Zakres ograniczeń

Najważniejszym założeniem zaproponowanej uchwały jest wprowadzenie docelowo całkowitego zakazu spalania paliw stałych innych niż biomasa o wilgotności w stanie roboczym nie wyższej niż 20% (§ 4 ust. 2). Projekt uchwały precyzuje, że w tzw. okresie przejściowym – do 31 grudnia 2029 r. – spośród dostępnych paliw stałych, zakazuje się spalania biomasy⁴ o wilgotności powyżej 20% oraz paliw stałych, których zgodnie z prawem nie można wprowadzać do obrotu, tj. wymienionych w art. 7 ust. 7a ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. *o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw*, tj.:

- mułów węglowych, flotokonzentratów,
- węgla brunatnego,
- dowolnej mieszaniny paliw, o których mowa w powyższych punktach, z dodatkiem lub bez dodatku innych substancji, zawierającej mniej niż 85% węgla kamiennego,
- paliw stałych niespełniających wymagań jakościowych określonych w Rozporządzeniu Ministra Energii z dnia 27 września 2018 r. *w sprawie wymagań jakościowych dla paliw stałych*,
- paliw stałych niesortowanych,
- paliw stałych, dla których nie wystawiono wymaganego świadectwa jakości.

⁴ Rozumianej jako biomasa pozyskana z drzew i krzewów oraz biomasa roślinna z rolnictwa, zgodnie z definicją wskazaną w art. 2 ust. 1 pkt. 4a lit. c ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. *o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw* (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 133).

Od 1 stycznia 2030 r. spośród paliw stałych dopuszczone zostanie spalanie jedynie biomasy o wilgotności do 20%. W § 1 ust. 2 pkt. 3 wskazano definicję biomasy w celu uniknięcia wątpliwości interpretacyjnych. Jest ona zgodna ze wskazaną w art. 2 ust. 1 pkt. 4a lit. c ustawy *o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw*. Z kolei wymagania względem maksymalnej wilgotności biomasy są spójne z tzw. uchwałą antysmogową dla Małopolski (Uchwała Nr XXXII/452/17 Sejmiku Województwa Małopolskiego).

Ponadto uchwała zakłada, że od **1 stycznia 2022 r.** nie będzie możliwe eksploataowanie nowych źródeł ciepła na paliwa stałe inne niż biomasa o wilgotności do 20%, by jak najszybciej powstrzymać powstawanie instalacji, które docelowo podlegać będą likwidacji. W tym kontekście warto zaznaczyć, iż regulacje wprowadzone w ramach ustawy *Prawo energetyczne* w styczniu 2020 roku pozwalają na wykorzystanie w nowych budynkach w pierwszej kolejności ciepła z sieci ciepłowniczej, odnawialnych źródeł energii (pompy ciepła, biomasa) lub ogrzewania elektrycznego (art. 7b ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. *Prawo energetyczne*). Należy także zwrócić uwagę, iż sprostanie nowym wymaganiom w zakresie warunków technicznych (WT 2021) dla nowopowstających budynków będzie wielokrotnie eliminowało wykorzystanie węgla ze względu na wymagany wskaźnik (poziom) efektywności energetycznej (roczne zapotrzebowanie budynku na energię). Spośród istniejących paliw stałych w praktyce jedynie biomasa pozwoli na jego osiągnięcie. Montowanie instalacji węglowych w nowych budynkach zostało więc znacząco ograniczone już od 2021 r.

Terminy przejściowe

Do czasu dopuszczenia spalania jedynie biomasy o wilgotności nie wyższej niż 20%, wskazane zostały okresy przejściowe, w których konieczne będzie zaprzestanie eksploatacji instalacji zasilanych innym paliwem niż biomasa. Okresy te są spójne z tzw. uchwałą antysmogową dla Małopolski. Ponadto uzupełniono je o terminy przejściowe dla kotłów węglowych 5 klasy oraz zasilanych węglem, spełniających wymagania określone w rozporządzeniu w sprawie ekoprojektu dla kotłów na paliwa stałe, których eksploatacja również będzie objęta zakazem. Projekt uchwały wskazuje następujące okresy przejściowe w odniesieniu do kotłów:

- Kotły pozaklasowe na biomasę oraz kotły pozaklasowe na węgiel (o klasie niższej niż 3 według normy PN-EN 303-5:2012), których eksploatacja rozpoczęła się przed 1 lipca 2017 r., można eksploatować do 31 grudnia 2022 r.
- Kotły 3 i 4 klasy według normy PN-EN 303-5:2012 na biomasę oraz kotły 3 i 4 klasy na węgiel, których eksploatacja rozpoczęła się przed 1 lipca 2017 r., można eksploatować do 31 grudnia 2026 r.

- Kotły 5 klasy według normy PN-EN 303-5:2012 na węgiel, których eksploatacja rozpoczęła się przed 1 lipca 2017 r., można eksploatować do 31 grudnia 2029 r.
- Kotły 5 klasy według normy PN-EN 303-5:2012 na biomasę, których eksploatacja rozpoczęła się przed 1 lipca 2017 r., można eksploatować do końca ich technicznej żywotności.
- Kotły na węgiel spełniające wymagania ekoprojektu, których eksploatacja rozpoczęła się przed 1 stycznia 2022 r., można eksploatować do 31 grudnia 2029 r.

W przypadku miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń okresy objęcia wymaganiami uchwały są następujące:

- Miejscowe ogrzewacze pomieszczeń na węgiel, spełniające wymagania ekoprojektu, których eksploatacja rozpoczęła się przed 1 stycznia 2022 r., można eksploatować do 31 grudnia 2029 r.
- Miejscowe ogrzewacze pomieszczeń na biomasę i miejscowe ogrzewacze pomieszczeń na węgiel, które nie spełniają wymagań w zakresie minimalnych poziomów sezonowej efektywności energetycznej i norm emisji zanieczyszczeń określonych w Rozporządzeniu Komisji (UE) 2015/1185, których eksploatacja rozpoczęła się przed 1 lipca 2017 r., mogą być eksploatowane do 31 grudnia 2022 r., chyba, że będą:
 - osiągać sprawność cieplną na poziomie co najmniej 80% lub
 - zostaną wyposażone w urządzenie zapewniające redukcję emisji pyłu do wartości określonych w punkcie 2 lit. a załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185

Zgodnie z powyższym, urządzenia zasilane węglem, których eksploatacja rozpoczęła się w ostatnich latach, tj. kotły klasy 5 i spełniające wymagania ekoprojektu oraz miejscowe ogrzewacze pomieszczeń spełniające wymagania ekoprojektu, mogą być eksploatowane do końca 2029 r. Z dniem 1 stycznia 2030 r. konieczne będzie zaprzestanie eksploatacji wszystkich instalacji grzewczych zasilanych węglem. Minimalny okres przejściowy wynosi zatem 8 lat w przypadku, gdy urządzenie zostanie zainstalowane 31 grudnia 2021 r.

Główne założenie niniejszej uchwały (odejście od spalania węgla w gospodarstwach domowych) jest spójne z polityką krajową. W ostatnich latach na poziomie krajowym przyjęte zostały dokumenty strategiczne oraz uruchomione zostały programy, które ukierunkowują strategię walki z zanieczyszczeniem powietrza w Polsce. W marcu 2021 r. ogłoszona została *Polityka energetyczna Polski do 2040 r.* Jednym z jej głównych założeń jest odejście od spalania węgla w gospodarstwach domowych w miastach do 2030 r., a na obszarach wiejskich do 2040 r. Dokument zakłada również niskoemisyjny kierunek transformacji źródeł

indywidualnych, tj. zastąpienie przestarzałych źródeł ogrzewania pompami ciepła, ogrzewaniem elektrycznym, ogrzewaniem gazowym. Kierunek krajowej polityki energetycznej musi być uwzględniany w dokumentach strategicznych na niższych szczeblach.

Obecnie strategia wyrażona w *Polityce energetycznej Polski do 2040 r.* wdrażana jest również poprzez ogólnopolski program dofinansowania do wymiany źródła ogrzewania i termomodernizacji – Program Czyste Powietrze. Wdrażanie Programu zaplanowano do 2030 r. Od 1 stycznia 2022 r. w całej Polsce nie będzie możliwe otrzymanie dofinansowania do zakupu źródła zasilanego węglem (w województwie małopolskim zakaz ten obowiązuje już od 1 stycznia 2021 r. zgodnie z Programem ochrony powietrza dla województwa małopolskiego).

Należy podkreślić, iż na konieczność ograniczenia spalania paliw stałych w gospodarstwach domowych zwraca uwagę także Najwyższa Izba Kontroli w raporcie z 2018 r. pn. „Ochrona powietrza przed zanieczyszczeniami”: „(...) możliwość osiągnięcia w Polsce jakości powietrza zgodnej z zaleceniami WHO w odniesieniu do PM10, PM2,5, a przede wszystkim B(a)P nie znajduje potwierdzenia w aktualnie realizowanych i przewidywanych w przyszłości działaniach naprawczych. Zdaniem NIK warunki takie zostaną stworzone tylko w przypadku zasadniczej zmiany w sposobie ogrzewania gospodarstw domowych, w szczególności poprzez odpowiednie ograniczenie możliwości stosowania paliw stałych w sektorze komunalno-bytowym oraz zwiększenie wykorzystania sieci ciepłowniczych i gazowych lub innych mniej emisyjnych źródeł ciepła.”

Wprowadzenie od 2023 roku dodatkowych wymagań dla nowo eksploatowanych kotłów i miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na biomasę

Poza całkowitym zakazem spalania paliw stałych innych niż biomasa o wilgotności nie wyższej niż 20% od 1 stycznia 2030 r., w niniejszej uchwale wprowadzono dodatkowe wymagania względem kotłów i miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na biomasę. **Ograniczenia te obejmują jedynie urządzenia nowo eksploatowane od 1 stycznia 2023 r.** Do tego czasu, analogicznie do tzw. uchwały antyśmogowej dla Małopolski, nowo instalowane kotły i miejscowe ogrzewacze pomieszczeń muszą spełniać wymagania w zakresie sezonowej efektywności energetycznej i normy emisji zanieczyszczeń określone w rozporządzeniach w sprawie ekoprojektu.

Kotły na biomasę

W przypadku kotłów zasilanych biomasą, których eksploatacja rozpocznie się nie wcześniej niż 1 stycznia 2023 r., zaproponowano, by urządzenia te musiały spełniać wymagania ekoprojektu związane z emisją zanieczyszczeń oraz efektywnością energetyczną oraz umożliwiały jedynie automatyczne podawanie

paliwa⁵. Wymagania te są analogiczne do zapisów uchwały antysmogowej dla Małopolski. Dodatkowo zaznaczono jednak, że konieczne jest zapewnienie, że emisja cząstek stałych nie przekroczy 20 mg/m³. Rozwiązanie to pozwoli na efektywne wykorzystanie źródeł biomasowych, które, mimo, iż stanowią odnawialne źródło energii, powodują emisję zanieczyszczeń, takich jak pyły oraz wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne podczas procesu spalania.

Kotły na biomasę o emisji cząstek stałych do 20 mg/m³ mogą liczyć na wyższe dofinansowanie w ramach Programu Priorytetowego Czyste Powietrze. W grupie podstawowego dofinansowania kotły na pelet mogą otrzymać dofinansowanie do 30% kosztów, przy czym nie więcej niż 6 tysięcy złotych. Kotły na pelet z podwyższonym standardem mogą z kolei otrzymać dofinansowanie do 45%, ale nie więcej niż 9 tysięcy złotych w grupie podstawowej. Strategia ta jest powiązana z działaniami Narodowego Centrum Badań i Rozwoju, które uruchomiło program dofinansowania skierowany do producentów urządzeń grzewczych, na rozwój niskoemisyjnych technologii, takich jak kotły biomasowe o emisji do 20 mg/m³. Z programu *Szybka ścieżka* mogą skorzystać przedsiębiorcy oraz jednostki naukowe wspierające niskoemisyjne technologie grzewcze. Budżet 200 mln zł jest przeznaczony na badania przemysłowe lub eksperymentalne prace rozwojowe związane z niskoemisyjnymi technologiami grzewczymi. Wynikiem prac ma być opracowanie rozwiązań możliwych do wdrożenia. Warto zaznaczyć, iż już obecnie (stan na czerwiec 2021 r.) na Liście zielonych urządzeń i materiałów, prowadzonej przez Instytut Ochrony Środowiska-Państwowy Instytut Badawczy na potrzeby Programu Czyste Powietrze, znajduje się ponad 100 urządzeń zasilanych biomasą osiągających emisję cząstek stałych nie wyższą niż 20 mg/m³.

Ponadto Rozporządzenie Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 28 kwietnia 2015 r. *w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe* w Załączniku V określa najlepszą dostępną technologię w momencie wejścia w życie rozporządzenia. W przypadku kotłów na biomasę najlepsza dostępna technologia zapewnia wskaźnik emisji cząstek stałych równy 2 mg/m³.

Warto zaznaczyć, iż spełnienie opisanych wyżej parametrów, tj. zapewnienie, że emisja pyłów nie jest wyższa niż 20 mg/m³, będzie łatwe do weryfikacji ze względu na obowiązujące wymagania w zakresie dokumentacji urządzeń. Zgodnie z pkt. 2 Załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189⁶ od 1 stycznia 2020 r. w instrukcji obsługi kotła dla instalatorów i użytkowników oraz na ogólnodostępnych stronach internetowych producentów udostępniane muszą być m.in. informacje zawarte w Tabeli 1. ww. Załącznika.

⁵ z wyłączeniem instalacji zgazowujących paliwo

⁶ Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 28 kwietnia 2015 r. *w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe*

Miejscowe ogrzewacze pomieszczeń na biomasę

Analogicznie do wymagań uchwały antyśmogowej dla Małopolski w przypadku miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na biomasę (m.in. kominków, ogrzewaczy pomieszczeń, pieców kaflowych), których eksploatacja rozpocznie się nie wcześniej niż 1 stycznia 2023 r., zaproponowano możliwość eksploatacji tylko urządzeń spełniających wymagania ekoprojektu w zakresie sezonowej efektywności energetycznej i norm emisji zanieczyszczeń.

Poza powyższymi wymaganiami, podobnie jak w przypadku kotłów, zaproponowane zostały dodatkowe wymagania, obowiązujące od 1 stycznia 2023 r. Nowo eksploatowane urządzenia, poza spełnieniem wymagań w zakresie sezonowej efektywności energetycznej oraz emisji zanieczyszczeń określonych w rozporządzeniu ws. ekoprojektu, powinny spełniać następujące wymagania:

- posiadać zamkniętą komorę spalania,
- być wyposażone w termostatyczny regulator dostarczania powietrza do procesu spalania dedykowany dla użytkowanego urządzenia, z kodowanym dostępem do ustawień.

Zgodnie z zapisami Załącznika II Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185, w przypadku ogrzewaczy pomieszczeń z otwartą komorą spalania sezonowa efektywność energetyczna ogrzewania pomieszczeń nie może być niższa niż 30%, podczas gdy ogrzewacze z zamkniętą komorą, w zależności od zastosowanego paliwa stałego, muszą osiągać sprawność na poziomie od co najmniej 65% do co najmniej 79%. Zastosowanie zamkniętej komory spalania zapewnia zatem wykorzystanie urządzenia o nawet ponad dwukrotnie wyższej sprawności.

W odniesieniu do emisji cząstek stałych Rozporządzenie Komisji (UE) 2015/1185 wskazuje, że w przypadku zastosowania ogrzewacza o otwartej komorze spalania dopuszczalna jest emisja PM do 50 mg/m³. W przypadku zamkniętej komory spalania emisje te wynoszą nie więcej niż 40 mg/m³ w przypadku kuchenek oraz przy zastosowaniu paliw stałych innych niż drewno prasowane w formie peletów. Przy wykorzystaniu drewna prasowanego w formie peletów emisja ta nie może przekroczyć 20 mg/m³.

Na emisyjność urządzeń ma również wpływ automatyczne sterowanie pracą urządzenia, które pozwala na optymalizację pracy instalacji. Zastosowanie regulacji w celu utrzymania w warunkach rzeczywistych parametrów osiąganych podczas testów urządzenia zalecane jest w Rozporządzeniu Komisji (UE) 2015/1185:

„(15) Efektywność energetyczna miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe zmniejsza się w trakcie eksploatacji w warunkach rzeczywistych w porównaniu z efektywnością energetyczną ustaloną w fazie testów. Aby zbliżyć wartość sezonowej efektywności energetycznej ogrzewania pomieszczeń do wartości sprawności użytkowej, należy zachęcać producentów do stosowania regulacji.”

Czynnik ludzki, jakim jest sposób obsługi urządzenia, ma istotny wpływ na parametry jego pracy, dlatego, by zapewnić optymalne warunki spalania paliwa, konieczne jest ograniczenie wpływu użytkownika na ten proces. Zapisy niniejszej uchwały mają na celu długoterminowe ograniczenie emisji zanieczyszczeń. Parametry instalowanych urządzeń muszą bowiem gwarantować, że problem złej jakości powietrza nie powróci po latach eksploatacji urządzeń na paliwa stałe. Dedykowany do urządzenia termostatyczny regulator pozwoli na utrzymanie podczas rzeczywistego użytkowania urządzenia warunków emisyjnych oraz efektywności energetycznej na poziomie maksymalnie zbliżonym do osiągniętego w trakcie badań certyfikujących. Zastąpienie ręcznej regulacji automatycznym sterowaniem pozwoli wykluczyć błędy rzeczywistej obsługi, tj. przypadkowy oraz niezgodny z instrukcją obsługi urządzenia sposób regulacji procesu spalania, a tym samym mocy urządzenia i emisji zanieczyszczeń. Zagwarantowanie kodowanego dostępu do ustawień regulatora pozwoli zapobiec ewentualnym niepożądanym zmianom w algorytmie spalania, które mogłyby pogorszyć warunki spalania, a tym samym powodować wzrost emisji zanieczyszczeń.

Należy zaznaczyć, że powyższe wymagania, które zostały zaproponowane dla okresu od 1 stycznia 2023 r., nie mają zastosowania dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń, które zostały wyłączone spod wymagań Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185 z dnia 24 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe. Mowa o następujących instalacjach, które zostały wskazane w art. 1, ust. 2 Rozporządzenia:

- miejscowe ogrzewacze pomieszczeń na paliwo stałe przeznaczone do spalania wyłącznie biomasy nieдрzewnej;
- miejscowe ogrzewacze pomieszczeń na paliwo stałe przeznaczone wyłącznie do użytku na zewnątrz;
- miejscowe ogrzewacze pomieszczeń na paliwo stałe, których bezpośrednia moc cieplna wynosi mniej niż 6 % łącznej bezpośredniej i pośredniej mocy cieplnej przy nominalnej mocy cieplnej;
- miejscowe ogrzewacze pomieszczeń na paliwo stałe, które nie są zmontowane fabrycznie ani nie są dostarczane jako prefabrykowane komponenty lub części przez jednego producenta i muszą być zmontowane na miejscu;
- produkty do ogrzewania powietrznego;
- piece do saun.

Dla powyższych instalacji zaproponowano utrzymanie wymagań wynikających już z uchwały antyśmogowej dla Małopolski. Oznacza to, że muszą one spełniać wymagania dotyczące sezonowej efektywności energetycznej oraz norm emisji

zanieczyszczeń określone w Rozporządzeniu Komisji (UE) 2015/1185 z dnia 24 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe.

Zestaw rozwiązań związanych z eksploatacją urządzeń zasilanych paliwami stałymi, zaproponowany w projekcie uchwały, zakłada przede wszystkim wyeliminowanie źródeł ogrzewania zasilanych węglem. Przyczyniają się one zarówno do zanieczyszczenia powietrza, jak i do negatywnych zmian klimatycznych, ich powstawanie nie znajduje zatem uzasadnienia, podobnie jak ich finansowanie ze środków publicznych. Z kolei w przypadku źródeł zasilanych biomasą przyjęto, iż elementem kluczowym jest zapewnienie jak najniższego poziomu emitowanych przez nie zanieczyszczeń, w szczególności szkodliwych pyłów. Zaproponowane rozwiązania są możliwe do wdrożenia także w miejscach, gdzie brak jest pełnego dostępu do sieci ciepłowniczej lub gazowej – na obszarach tych instalowane urządzenia powinny gwarantować minimalną emisję zanieczyszczeń. Rozwiązanie wdrażane niniejszą uchwałą stanowi zatem optymalną alternatywę dla całkowitego zakazu spalania paliw stałych. Pozwoli ono osiągnąć efekty maksymalnie zbliżone do efektów poprawy jakości powietrza w Krakowie.

Zgodnie z art. 96 ust. 7 POŚ uchwała sejmiku województwa może określać sposób lub cel wykorzystania paliw, który jest objęty ograniczeniami określonymi w uchwale (ust. 1), okres obowiązywania ograniczeń lub zakazów w ciągu roku (ust. 2) oraz obowiązki podmiotów objętych uchwałą w zakresie niezbędnym do kontroli realizacji uchwały (ust. 3).

Niniejsza uchwała nie wskazuje sposobu i celu wykorzystania paliw, który jest objęty ograniczeniami. Oznacza to, że uchwała obejmuje wszystkie instalacje, które wydzielają lub dostarczają ciepło, zarówno instalacje wykorzystywane w celach grzewczych, jak również w celach przygotowania żywności i innych. Należy bowiem zwrócić uwagę, że bez względu na cel stosowania paliw, przebieg procesu spalania i emisja zanieczyszczeń związana ze stosowaniem paliw stałych jest identyczna. Celem regulacji jest ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza, dlatego nie może ona przewidywać wyjątków dla procesów, które tę emisję również powodują. Ponadto dzięki objęciu ograniczeniami wszystkich instalacji, w których następuje spalanie paliw, niezależnie od celu stosowania tych paliw, uzyskany zostanie efekt domknięcia ewentualnych luk i możliwości obejścia przepisów. W przypadku wykorzystania paliw nie tylko do celów grzewczych, ale również funkcji dodatkowych (np. przygotowanie żywności), wyeliminowane zostaną wątpliwości czy uchwała ma zastosowanie w tym zakresie.

Brak jest również podstaw do wyłączenia spod zakresu uchwały wykorzystywania instalacji innych niż wyraźnie dopuszczone, na cele związane z wykonywaniem usług gastronomicznych (oprócz przypadków wskazanych w art. 96 ust. 8 POŚ). Wyłączenie takie byłoby sprzeczne z zasadą równości wyrażoną

w art. 32 Konstytucji RP. Wykorzystywanie instalacji innych niż wyraźnie dopuszczone na cele związane z wykonywaniem usług gastronomicznych przez przedsiębiorców charakteryzuje się tą samą cechą co przygotowanie żywności przez podmioty nieświadczące usług gastronomicznych. Cechą tą jest emisja zanieczyszczeń do atmosfery. Jednocześnie brak jest podstaw do stwierdzenia, że wyłączenie usług gastronomicznych byłoby uzasadnione. Zważywszy na cele niniejszej uchwały należy przyznać prymat zasadom sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji RP) oraz zapobiegania negatywnym dla zdrowia skutkom degradacji środowiska (art. 68 ust. 4 Konstytucji RP) nad zasadą swobody prowadzenia działalności gospodarczej (art. 22 Konstytucji RP). Jeżeli wymaga się poddania ograniczeniom wskazanym w niniejszym akcie także od osób niezamożnych, które nie prowadzą działalności gospodarczej, to nie byłoby uzasadnione wyłączenie z zakresu uchwały osób prowadzących działalność gospodarczą. Ponadto stopień zanieczyszczenia powietrza uzasadnia podjęcie działań zdecydowanych, gdyż obecne tylko takie są w stanie wpłynąć na zapobieganie negatywnych dla zdrowia skutków degradacji środowiska. Ograniczenia wskazane w niniejszej uchwale są podejmowane w granicach upoważnienia ustawowego wskazanego w art. 96 POŚ i są niezbędne ze względu na ważny interes publiczny, jakim jest wyrażone w §1 uchwały zapobieganie negatywnemu wpływowi zanieczyszczeń na ludzi i środowisko.

Uchwała nie zawiera szczególnych okresów obowiązywania ograniczeń w ciągu roku. Intencją uchwałodawcy jest aby ograniczenia obowiązywały przez cały rok. Związane jest to z koniecznością zmniejszenia całorocznej emisji zanieczyszczeń. Ponadto wyznaczone w uchwale poziomy emisji zanieczyszczeń określone są w ramach procedury badawczej instalacji niezależnej od pory roku. Celem uchwały jest trwałe ograniczenie emisji zanieczyszczeń m.in. poprzez wyeliminowanie spalania paliw stałych innych niż biomasa o ograniczonej wilgotności (przede wszystkim węgla). Ograniczenia powinny zatem obowiązywać nieprzerwanie od momentu wprowadzenia.

Na podstawie art. 96 ust. 7 pkt 3 ustawy Prawo ochrony środowiska określono obowiązki podmiotów objętych uchwałą w zakresie niezbędnym do kontroli realizacji uchwały. Podmioty eksploatujące instalacje zostały zobowiązane do wykazania za pomocą dokumentów spełnianie wymagań określonych w niniejszej uchwale poprzez przedstawienie dokumentów potwierdzających spełnienie tych wymagań. Katalog dokumentów, które mogą być wykorzystane w tym celu pozostaje otwarty, mogą to być w szczególności: dokumentacja z badań, dokumentacja techniczna urządzenia, instrukcja dla instalatorów i użytkowników, deklaracja właściwości użytkowych.

Realizacja uchwały

Realizacja niniejszej uchwały wymaga zaangażowania Gminy Rabka-Zdrój ze względu na posiadane przez nią kompetencje m.in. w zakresie zaopatrzenia

mieszkańców w ciepło, kształtowania polityki przestrzennej, udzielania dotacji mieszkańcom do wymiany kotłów opalanych paliwami stałymi i udzielania pomocy społecznej.

Gmina Rabka-Zdrój podejmuje działania ukierunkowane na ograniczenie emisji zanieczyszczeń przede wszystkim z lokalnych nieefektywnych urządzeń grzewczych oraz na rozwój odnawialnych źródeł energii, co pozwoli na skuteczne wdrażanie postanowień uchwały. Gmina wspiera mieszkańców w wymianie przestarzałych źródeł ciepła. W ramach środków Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 (Poddziałanie 4.4.2 oraz Poddziałanie 4.4.3) w 2017 r. utworzone zostały programy dotacji na wymianę starych kotłów na paliwa stałe:

- *Likwidacja niskiej emisji na terenie Gminy Rabki-Zdroju poprzez wymianę źródeł ciepła na gazowe – Obniżenie poziomu niskiej emisji o całkowitej wartości 1 333 245,26 zł oraz efekcie rzeczowym w postaci 102 inwestycji.*
- *Likwidacja niskiej emisji na terenie Gminy Rabki-Zdroju poprzez wymianę źródeł ciepła na paliwa stałe – Obniżenie poziomu niskiej emisji o całkowitej wartości 1 405 913,00 zł oraz efekcie rzeczowym w postaci 165 inwestycji.*

Ponadto Gmina złożyła wniosek o dofinansowanie dalszej realizacji projektu „*Likwidacja niskiej emisji na terenie Gminy Rabka - Zdrój poprzez wymianę źródeł ciepła na gazowe*”. Wartość projektu szacowana jest na ponad 2 mln zł. Kwota ma umożliwić realizację 150-u inwestycji.

Ponadto w 2018 r. w ramach „*Programu Ograniczenia Niskiej Emisji na terenie województwa małopolskiego*” Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie (WFOŚiGW) Gmina rozpoczęła realizację zadania polegającego na wymianie nieekologicznych węglowych źródeł ciepła na nowoczesne kotły gazowe kondensacyjne. Całkowita wartość projektu wyniosła 600 000 zł, z czego 290 000 zł stanowiła dotacja WFOŚiGW. Efekt projektu to wymiana 40 nieefektywnych kotłów węglowych na nowe źródła ciepła.

Gmina Rabka-Zdrój wspiera także rozwój odnawialnych źródeł energii poprzez realizację projektu „*Ekopartnerzy na rzecz słonecznej energii Małopolski*”. W jego zakres wchodzi dostawa i montaż jednostek wytwarzających energię z OZE – zestawów instalacji fotowoltaicznych, zestawów instalacji kolektorów słonecznych oraz pomp ciepła. Projekt jest realizowany przez 31 małopolskich gmin w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020, Poddziałanie 4.1.1 *Rozwój infrastruktury produkcji energii ze źródeł odnawialnych*. W ramach projektu na terenie Gminy Rabka-Zdrój powstaną łącznie 123 instalacje OZE. Wartość projektu wynosi 914 519,47 zł. Gmina złożyła także wniosek na realizację drugiego etapu projektu o wartości ok. 900 000 zł.

By przyspieszyć proces wymiany przestarzałych źródeł ciepła, Gmina utworzyła gminny punkt obsługi Programu Czyste Powietrze, w ramach którego mieszkańcy mogą uzyskać do 37 000 zł dotacji na wymianę źródeł ciepła oraz termomodernizację budynku. Mieszkańcy mają możliwość złożenia wniosku o dofinansowanie bezpośrednio w punkcie obsługi, gdzie zapewniana jest także pomoc w jego wypełnieniu. Od momentu uruchomienia Programu do 30 kwietnia 2021 r. złożonych zostało łącznie 186 wniosków.

Na mocy porozumienia o współpracy między spółką Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo Obrót Detaliczny i Urzędem Miejskim w Rabce-Zdroju, odbywają się dyżury, w ramach których przedstawiciel PGNiG udziela informacji, w jaki sposób zmienić ogrzewanie na gazowe. W trakcie odbywających się dyżurów przedstawiciel PGNiG pomaga złożyć wniosek o określenie warunków przyłączenia do sieci gazowej, złożyć wniosek o zawarcie umowy o przyłączenie do sieci gazowej, udziela doradztwa w sprawnym przeprowadzeniu procesu wykonania wewnętrznej instalacji gazowej, uruchomieniu dostaw paliwa gazowego do budynku czy w udzieleniu wsparcia procesowi dofinansowania wymiany kotłów na gazowe.

W najbliższym czasie Rada Miejska Rabki-Zdroju na wniosek Burmistrza Rabki-Zdroju Rada Miejska podejmie dyskusję dotyczącą programu osłonowego, tj. programu dopłat do zwiększonych kosztów ogrzewania dla osób najuboższych, które wymieniły piec węglowy na ekologiczne źródło ciepła.

Poza programami dofinansowania wymiany źródeł ciepła, Gmina realizuje także Projekt zintegrowany LIFE, którego celem jest wdrażanie Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego (POP). Projekt koordynowany jest przez Województwo Małopolskie i angażuje łącznie 69 partnerów, w tym 62 gminy. Dzięki środkom projektu od 2016 r. w Gminie funkcjonuje stanowisko Ekodoradcy, który realizuje zadania związane z wdrażaniem POP. Prowadzi on działania edukacyjne oraz informacyjne dla mieszkańców, działania kontrolne w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów i przestrzegania przepisów uchwały antysmogowej, przygotowuje lokalne strategie związane z poprawą jakości środowiska oraz pozyskuje środki zewnętrzne na potrzebę wdrażania Programu ochrony powietrza.

Gmina realizuje również zadania związane z egzekwowaniem zakazu spalania odpadów oraz przestrzegania zapisów uchwały antysmogowej. Kontrole realizowane są przez Straż Miejską. W trakcie kontroli prowadzi ona pobór próbek popiołu z palenisk, które są przekazywane do analizy laboratoryjnej w celu ustalenia obecności substancji niedozwolonych w spalonym paliwie. Badania próbek przeprowadza Laboratorium Analiz Śladowych – Instytutu Chemii i Technologii Nieorganicznej Politechniki Krakowskiej. W latach 2016-2020 na terenie Gminy Rabka-Zdrój przeprowadzonych zostało 1 809 kontroli palenisk.

W ramach działań dodatkowych w obszarze ochrony powietrza, w 2019 roku Gmina zawarła ponadto porozumienie z Politechniką Krakowską o współpracy na

rzecz czystego powietrza w uzdrowisku Rabka-Zdrój. Celem porozumienia jest współpraca przy realizacji Programu ochrony powietrza dla Uzdrowiska Rabka-Zdrój oraz wypracowanie, w oparciu o rzeczywiste dane, innowacyjnego modelu rozwoju miasta spełniającego warunki proekologiczności oraz proefektywności. Gmina zawarła również porozumienie o współpracy na rzecz realizacji projektu „Zintegrowany system wsparcia polityki i programów ograniczenia niskiej emisji” realizowanego w ramach programu prac rozwojowych „Społeczny i gospodarczy rozwój Polski w warunkach globalizujących się rynków (GOSPOSTRATEG)”. Stronami porozumienia są Gmina Rabka-Zdrój, Minister Przedsiębiorczości i Technologii, Instytut Łączności – Państwowy Instytut Badawczy, Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy, Instytut Chemicznej Przeróbki Węgla oraz Stowarzyszenie Krakowski Alarm Smogowy. Celem projektu jest inwentaryzacja źródeł niskiej emisji.

Niniejsza uchwała jest aktem prawa miejscowego i stanowi źródło prawa powszechnie obowiązującego na ww. obszarze, co umożliwi uwzględnienie zapisów uchwały w toku rozstrzyganych spraw. W prowadzonych postępowaniach administracyjnych, między innymi w oparciu o ustawę z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 741 z późn. zm.) i ustawę z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1333 z późn. zm.), możliwe będzie wiążące ustalenie warunków dla poszczególnych inwestycji w zakresie dopuszczalnych rodzajów paliw ze względu na wymogi ochrony powietrza, a obowiązek ten będzie egzekwowany przy podejmowaniu działań inwestycyjnych.

Zadania kontrolne w zakresie przestrzegania przepisów wprowadzonych niniejszą uchwałą będą prowadzić w szczególności:

- Straż Miejska w Rabce-Zdroju, na podstawie art. 10 ust.1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1795 z późn. zm.),
- Policja, w oparciu o art. 1 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 360 z późn. zm.),
- Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego w Nowym Targu, na podstawie art. 81 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1333 z późn. zm.),
- Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska, w oparciu o art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 995 z późn. zm.).

Sankcje stosowane w przypadku naruszenia postanowień uchwały określone zostały w art. 334 Prawa ochrony środowiska, który stanowi, że: „Kto nie przestrzega ograniczeń, nakazów lub zakazów, określonych w uchwale sejmiku województwa

przyjętej na podstawie art. 96, podlega karze grzywny.” Zgodnie z art. 24 Kodeksu wykroczeń grzywna wynosi od 20 zł do 5 000 zł, przy czym w postępowaniu mandatowym można nałożyć grzywnę w wysokości do 500 zł, a jeżeli czyn wyczerpuje znamiona wykroczeń określonych w dwóch lub więcej przepisach ustawy 1 000 zł (art. 96 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia). Organami uprawnionymi do nakładania mandatów na podstawie art. 334 Prawa ochrony środowiska na gruncie aktualnego stanu prawnego jest Policja i Inspektorzy Inspekcji Ochrony Środowiska.

Zgodnie z art. 96 ust. 9 POŚ, o której mowa w ust. 1, jest aktem prawa miejscowego. Postanowienie to oznacza, że uchwała musi być opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Małopolskiego. Jej wejście w życie nastąpi 1 stycznia 2022 roku. Takie rozwiązanie (wejście w życie nie po upływie 14 dni od ogłoszenia, a w terminie późniejszym) jest zgodne z art. 4 ust.1 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1461), zgodnie z którym akty normatywne, zawierające przepisy powszechnie obowiązujące, ogłaszane w dziennikach urzędowych wchodzi w życie po upływie czternastu dni od dnia ich ogłoszenia, chyba że dany akt normatywny określi termin dłuższy.

Reasumując, Sejmik Województwa Małopolskiego w celu ochrony zdrowia mieszkańców oraz ograniczenia negatywnego oddziaływania zanieczyszczeń na środowisko, wprowadza dla wskazanego obszaru Gminy Rabka-Zdrój ograniczenia w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Niniejsza uchwała stanowi realizację zapisów Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego oraz krajowej strategii ochrony powietrza.